

V průběhu let pracoval v řadě funkcí ve vědeckých orgánech a společnostech, byl tajemníkem českého národního komitétu SCOPE (Scientific Committee of Problems of the Environment), členem oborových komisí a oborových a vědeckých rad, léta zastával pozici předsedy České zoologické společnosti.

Vedle žíal se druhou srdeční záležitostí pro Václava stalo fotografování, konkrétně

makrofotografie (např. obr. na 2. str. obálky). Sám připomíná, že fotografovat začal již dávno: „Ale až má první digitální zrcadlovka (Nikon D70) mi umožnila dokumentovat svět hmyzu a skrytou krásu detailů, které jsem dosud jen tiše obdivoval při toulkách přírodou. Od té doby se fotografování stalo mým největším koníčkem.“ Ačkoli nepořádá velké výstavy svých fotografií, o zážitky se rád dělí na webové

stránce (<https://www.vaclavpizl.cz/galerie/cesko/>), kde je možné vidět, které všechny, a to nejen biologické, objekty objevuje a zachycuje.

Přejeme Václavu Pižlovi hodně zdraví do dalšího bádání spojeného s žízálami a také hodně dobrých fotografických objektů nejen z říše bezobratlých i skvělých snímků dokumentujících krásu života a světa kolem nás.

Jan Andreska

Laudatio Lubomír Hanel sedmdesátiletý

Prof. RNDr. Lubomír Hanel, CSc., se narodil 3. srpna 1956 v Praze a už odmala tíhl k přírodě, zejména ho lákalo vodní prostředí a zde žijící živočichové. Logicky se záhy stal akvaristou a doma se tak postupně zvyšoval počet nádrží. Na studiích na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy si vybral k diplomové práci ichtyologické téma a stal se žákem prof. Oty Olivy, který výrazně ovlivnil jeho vědeckou kariéru (blíže o prof. Olivovi v Živě 2013, 6: CXX–CXXI). Byl jeho oblíbeným studentem, takže mu O. Oliva dokonce odkázal v pozůstalosti

1 Lubomír Hanel s dcerou Janou při cestách po Austrálii. O svých zážitcích se podělili v článcích v Živě o národních parcích Uluru-Kata Tjuta a Fitzroy Island.

i celou svou vědeckou knihovnu. I jeho další odborný růst a vědecké zaměření se týkaly hlavně ryb. V r. 1980 na katedře zoologie PřF UK získal doktorát a později i tehdejší titul kandidáta věd. Po ukončení univerzitního studia ještě dva roky absolvoval studijní pobyty na katedře genetiky a katedře zoologie PřF Univerzity Karlovy

v Praze. V r. 2003 se habilitoval na PřF Univerzity Komenského v Bratislavě a profesuru pro obor ekologie obdržel na pražské České zemědělské univerzitě v r. 2006.

Po úrazu při oblíbeném volejbale se seznámil v Rehabilitačním ústavu v Kladruzech se svou budoucí manželkou Marií, která zde pracovala jako zdravotní sestra. Ta se stala jeho celoživotní oporou. Opouští rodnou Prahu, stěhuje se za ní do Kladru u Vlašimi a postupně se seznamuje s regionem Podblanicka a jeho přírodními krásami.

Nastupuje jako inspektor ochrany přírody na Okresním národním výboru v Benešově, kde má na starost ochranu přírody i památek v okrese Benešov. Pro tento region zpracoval rozsáhlý ochranný koncept Ekoprogram, směřující k udržitelnému rozvoji s respektem ke zdejší přírodě a krajině. Vytvořil také videoprogram o ochraně přírody a řadu let s ním absolvoval mnoho přednášek a besed pro širokou veřejnost, přičemž zmiňoval i tehdy zatajované informace o skutečném stavu životního prostředí v naší republice. V r. 1982 nastoupil na Správu chráněné krajinné oblasti Blaník, kde se stal jejím vedoucím a pracoval zde až do odchodu do penze.

Lubomír Hanel se ve své vědecké dráze věnoval vícero skupinám živočichů a jak sám říká: „Zoolog by měl v regionu, kde působí, přispět k poznání zdejší fauny, a to nejen u dílčí skupiny, kterou původně vystudoval.“ Vznikla tak dlouhá řada více než stovky vědeckých i populárně-vědeckých publikací věnovaná přírodě Podblanicka. Přístupnou formou tím umožnil široké veřejnosti seznamovat se a poznávat zajímavosti zdejší fauny.

V polovině 90. let minulého století se stal garantem programu Vážky realizovaného v rámci Českého svazu ochránců přírody

a tento program 15 let sám vedl. Pořádal určovací semináře pro entomology i odonatology amatéry, výjezdy se zájemci do různých částí republiky a redigoval odonatologicky zaměřené sborníky. Připravil také určovací klíče vážek a metodiku k jejich pozorování, protože jak vždy říkal: „Lidi to začne více bavit, když si jednotlivé druhy dokážou také sami určit.“ Zavedl tak u nás systematický výzkum vážek a proškolením nadšenců, jimž tento hmyz učaroval, založil odonatologickou školu a vychoval následovníky, kteří se nadále touto skupinou zabývají. Sám publikoval desítky článků věnovaných výskytu a biologii vážek, je i spoluautorem Červeného seznamu vážek České republiky (1999). Výsledky autorského týmu získané po 20 letech intenzivních výzkumů umožnily sepsat rozsáhlou monografii o vážkách ČR čítající téměř 700 stran, která má příznivý ohlas i ve světě (Dolný a kol. 2007).

V rámci ichtyofauny se celoživotně zaměřil na sladkovodní akvaristiku, na základě vlastních pozorování publikoval desítky článků, které vyšly u nás i v zahraničí. Shrnujícím kompendiem se stala obsáhlá dvoudílná vysokoškolská skripta *Akvaristika: biologie a chov vodních živočichů* (2002 a 2004). Didakticky zpracoval toto téma později v seriálu o chovu a pozorování vodních živočichů ve školním akváriu, který vycházel několik let (více než 20 dílů) v časopise *Biologie, chemie, zeměpis*, kde působí jako šéfredaktor. Je také autorem České státní normy řešící názvosloví světových druhů vodních živočichů využívaných v gastronomii. S tím souvisí mravenčí práce při vytváření kompletního českého názvosloví pro světovou ichtyofaunu (zatím vyšlo 8 dílů v edici Národního muzea), nyní se zpracovávají v digitální podobě postupně jednotlivé rody rybovitých obratlovců (první stovky článků jsou již dostupné na *Aquatabu* – <https://www.aquatab.net/publikace/>). Z tohoto pohledu je vyhledávaným odborným konzultantem při překladech knih nebo textů k přírodovědným filmům.

Zaměřil se též na studium v minulosti méně prozkoumané skupiny mihulovců a inicioval tak v České republice intenzivní systematický výzkum mihulí. Podařilo se mu je zpopularizovat vytvořením programu v rámci ČSOP v polovině 90. let.

2 V rozhovoru s prof. Cosmasem Nathanailidesem z řecké univerzity v Ioánnině, který se zabývá hydroekologií a ekofyziologií vodních organismů.

3 Na jedné z četných exkurzí pro učitele, tentokrát v přírodní rezervaci Podlesí v CHKO Blaník. Snímky z archivu L. Hanela

Výsledky včetně dalších hydrobiologických studií vycházely v mezinárodním sborníku *Lampetra*, který L. Hanel redigoval. Završením získaných dat se stala rozsáhlá monografie *Biologie a ochrana mihulí*, která v r. 2015 získala Cenu Josefa Hlávky za vědeckou literaturu za nejlepší knihu s tématem živé přírody. Věnoval se též vývoji ichtyofauny na našem území, nepůvodním druhům a ochraně druhů ohrožených. Je spoluautorem červených seznamů ichtyofauny ČR.

Při ichtyologických výzkumech spolupracoval s odborníky ze Súdánu, Španělska, Iráku, Německa i Ruska. Vědecké práce publikoval také v zahraničí, za zmínku stojí USA, Japonsko, Nový Zéland, Německo, Polsko nebo Rusko. Je spoluautorem monografie o rybách Sachalinu (Dyldin a kol. 2020) a spolupracuje na revizi druhů ichtyofauny Eurasijského regionu.

V Živě je prof. Hanel dlouhodobým členem redakční rady (od r. 1995) a publikoval od r. 1990 zatím 18 článků na různá témata (botanika, mihule, ryby, obojživelníci, vážky, ploštěci i ornitologické téma) a řadu recenzí knih.

Ani při práci v ochraně přírody nikdy neopustil akademické prostředí, přednášel na Přírodovědecké fakultě UK, České zemědělské univerzitě v Praze a nyní i v důchodovém věku působí na Pedagogické fakultě UK v Praze. Rukama mu prošly stovky budoucích učitelů, kterým se snažil přibližovat v souvislostech naši i světovou faunu. Jeho krédem byla příprava kvalitních učebních textů, proto ke všem svým přednáškám sepsal učební texty, které často rozsahem a obsahem spíše připomínají učebnice. Za zmínku stojí i obrazové určovací klíče vodních bezobratlých a šestinožců, hojně využívané při hydrobiologických a zoologických exkurzích. Patří k uznávaným a oblíbeným pedagogům a popularizátorům světa živočichů, do přednášek často zařazuje různé aktuální novinky a zajíma-

vosti, o kterých říká, že mohou být zpestřením školního výkladu.

S manželkou Marií se jim narodily dvě děti, Lubomír a Jana. Ta se mohla stát jeho nástupkyní v zoologii, zaměřovala se především na entomologii. Bohužel, její odchod v důsledku vážné nemoci zkrátil vzájemnou spolupráci i její vědeckou kariéru jen na několik společných publikací věnovaných plošticím a australské přírodě.

K jeho celoživotním zálibám patří fotografování přírody a také křížovky, které sám sestavoval a byly řadu let zveřejňovány v regionálním tisku. V posledních desetiletích se věnuje zejména popularizaci zoologie a rybářství, což lze doložit např. dvěma díly *Světa zvířat – Ryby 1 a 2* v nakladatelství Albatros (1998 a 2000) a několika knihami o našich a evropských rybách v nakladatelstvích Brázda či Aventinum.

Celkem publikoval sám nebo se spoluautory 34 knih a monografií, 12 vysokoškolských skript a stovky odborných a populárně-vědeckých článků, na ResearchGate má uvedeno kolem 600 citací svých publikací.

Za dlouholetou činnost v ochraně přírody získal čestné uznání Českého svazu ochránců přírody a v r. 2018 čestnou cenu Blanický rytíř, za zásluhy o ochranu přírody a rozvoj kulturního dědictví Podblanicka. V r. 2020 byl oceněn jako akademický pracovník a pedagog na Pedagogické fakultě UK a v r. 2024 zde obdržel pamětní medaili za rozvoj a šíření dobrého jména této fakulty.

Jako jeho dlouholetý přítel mohu konstatovat, že Lubomír je dobrý zoolog proto, že je především dobrý člověk. Jeho laskavá povaha způsobila, že ho studenti vyhledávali a vyhledávají jako vedoucího závěrečných prací. Naše autorská spolupráce probíhala v dělném duchu. Jako na editora na něj bylo vždy absolutní spolehnutí.

Do dalších let mu přeji, a jistě nejen já, pevné zdraví, aby se mohl těšit ze dvou vnoučat a aby mu pracovní zápal dlouho vydržel. A také proto, abychom se mohli těšit na jeho další zajímavé přednášky i publikace.

K srdečnému přání se připojují redakční rada a redakce *Živy*.

Přehled článků Lubomíra Hanela v *Živě* najdete na webu časopisu.